

Japani 1

Mod 1: kirjoitusmerkeistä

Japanin kielen kirjoitusjärjestelmä muodostuu kolmesta eri merkistöstä:

- kanjeista
- hiraganoista ja
- katakanoista

watashiwa ni kyoumiga arimasu
私 は アニメに 興味が あります。

Minuun mitä tulee animeen kiinnostusta on. (*Minua kiinnostaa anime.*)

KANJIT?

Kanjit ovat logografisia merkkejä, eli **yksi merkki pitää sisällään sekä merkityksen että lukutavan**. (Vertaa suomen kielen aakkosiin, joissa yksi kirjain vastaa melko tarkasti yhtä äännettä, mutta tämä kirjain ei yksinään pidä sisällään mitään merkitystä).

	merkistö	ulkonäkö	merkitys	lukutapa	
				/hi/, /bi/, /ka/	(kotoperäinen lukutapa)
esim.	kanji	日	päivä	/nichi/, /jitsu/	(kiinalaisperäinen lukutapa)

Kanjit on lainattu **kiinan kielestä**. Kielten (kiinan ja japanin) erilaisuus ja man'yougana-järjestelmä, jolla kiinalaiset merkit omaksuttiin japanin kieleen, johtivat siihen, että kanji-merkeillä on **useimmiten useampi kuin yksi lukutapa**.

Ajan myötä merkeille on myös **kerrostunut useampia merkityksiä**, mistä hyvänä esimerkkinä nimi Reiwa (令和):

Japanissa aikaa mitataan kausittain ja kullakin kaudella on oma aikakausinimi (myös länsimaalainen ajanlasku on käytössä). 1800-luvun jälkipuoliskosta alkaen nimet ovat vaihtuneet vain keisarin vaihtuessa. Uusin aikakausi alkoi ensimmäinen toukokuuta 2019, kun Akihito luopui vallasta ja keisariksi nousi hänen vanhin poikansa Naruhito. Uuden aikakausen nimeksi valittiin Reiwa (令和). Nimen ensimmäinen kanji, 令, yhdistetään nykyjapanissa sellaisiin merkityksiin kuin “järjestys” ja “käsky”, minkä vuoksi se herätti kummastusta. Aikakausinimen merkit on kuitenkin itse asiassa poimittu Japanin klassisesta runokokoelmasta (Man'youshu), ja näissä teksteissä merkki 令 viittaa “järjestyksen” tai “käskyn” sijaan merkitykseen “kaunis” Reiwän viitatessa kokonaisuudessaan “kauniiseen harmoniaan”.

Kanjeja on olemassa tuhansia, mutta yleisesti käytettyjä kanjeja (jouyoukanji), jotka opitaan oppivelvollisuuden aikana, on **reilu 2100**.

Japanin kielen kirjoitusjärjestelmä ei kuitenkaan muodostu ainoastaan kanjeista, sillä kiinan kieleen sovitettut kanjit yksinään loivat haasteita japanin kieltä kirjoitettaessa. Niinpä 700-luvun paikkeilla kanjen ohelle luotiin kanjeista (tai niiden osista) katakana- ja hiragana-tavumerkit.

KANAT?

Kanat eli katakanat ja hiraganat ovat - toisin kuin kanjit - **säännöllisen foneettisia**. Toisin sanoen yksi kana-merkki **pitää sisällään ainoastaan merkin lukutavan** - ei merkitystä niinkuin kanjeissa. (Tässä mielessä kanat muistuttavat suomen aakkosia.) Toisin kuin aakkoset, joissa yksi merkki vastaa yhtä äännettä, **yksi kana-merkki vastaa (muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta) yhtä tavua (konsonantti + vokaali)**:

	MERKISTÖ	ULKONÄKÖ	MERKITYS	LUKUTAPA	
esim.	kanji	日	päivä	/hi/, /bi/, /ka/	(kotoperäinen lukutapa)
				/nichi/, /jitsu/	(kiinalaisperäinen lukutapa)
esim.	hiragana	ひ	-	/hi/	
esim.	katakana	ヒ	-	/hi/	

Sekä **katakanoja ja hiraganoja on kutakin 46 perusmerkkiä** (+ 25 muunnosmerkkiä ja 33 yhdistelmämerkkiä). Aakkosia on vajaa 30, jos siis hallitset aakkoset, pystyt hallitsemaan myös kana-merkit.

Poikkeuksia partikkeleiden kirjoituksessa

Muutama partikkeli rikkoo yllämainitun kana-säännön eli sen, että kanat ovat säännöllisen foneettisia. Alla esitellään **partikkelit, joissa hiragana-merkki ja sen ääntäminen eivät vastaa yleistä normia**. Näihin partikkeleihin tutustutaan kurssin edetessä.

- **teema-/topiikkipartikkeli WA** kirjoitetaan tavumerkillä **は** /ha/
  - **epämääräistä suuntaa ilmaiseva partikkeli E** kirjoitetaan tavumerkillä **へ** /he/
  - **tekemisen kohdetta ilmaiseva partikkeli O** kirjoitetaan tavumerkillä **を** /o/
- (eikä merkillä ㇿ niin kuin kaikki muut /o/-äänteet)

KIRJOITUSMERKKIEN TYÖNJAKO

Miten nämä kolme kirjoitusjärjestelmää sitten toimivat japanin kielisessä kirjoituksessa?

- **KANJIT** muodostavat perustan: niillä kirjoitetaan **sisältösanojen** (yleensä substantiivien, verbien ja adjektiivien, joskus myös numeraalien ja pronomien) **sanavartalot**.
- **HIRAGANOILLA** taas kirjoitetaan nykyjapanissa pääasiassa **kieliopilliset elementit**, kuten partikkelit sekä sanojen taivutuspäätteet.
- **KATAKANOILLA** kirjoitetaan mm. uude(hko)t **lainasanat** (vrt. vanha, Kiinasta tulleet lainasanat) sekä vierasperäiset ja tieteelliset nimet. Katakanoja voidaan käyttää myös tehostekeinona.

watashiwa ni kyoumiga arimasu
私 は アニメに 興味が あります。

Minuun mitä tulee animeen kiinnostusta on. (*Minua kiinnostaa anime.*)

Tyypillisesti japanin kielen opiskelu alkaa hiraganoista, jotka ovat varsin nopea oppia (46 perusmerkkiä) ja joilla yksinään voidaan (tarvittaessa) kirjoittaa japania. Mm. lastenkirjat kirjoitetaan pelkästään hiraganoilla, koska luonnollisestikaan lasten ei oleteta hallitsevan vielä lukemiseen riittävää määrää kanji-merkkejä. Hiraganojen jälkeen tyypillisesti tutustutaan katakanoihin, jotka nekin ovat helppo oppia. Vasta kanojen hallinnan jälkeen siirrytään kanji-merkkeihin, joiden opiskelun voi ottaa elinikäisenä projektina. Tällä kurssilla etenemme juuri tähän tapaa: moduulissa yksi opettelemme hiraganat, moduulissa kaksi tutustumme katakanoihin, ja moduulissa kolme syvennymme kanjien maailmaan.

KIRJOITTAMISSÄÄNNÖISTÄ LYHYESTI

Vedot, vetojärjestys ja -suunta

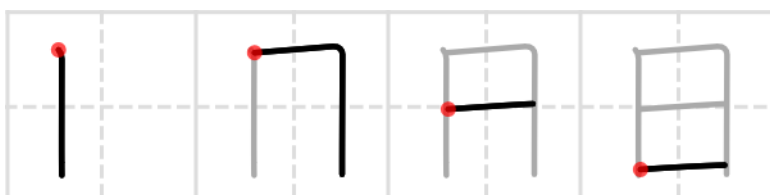
Niin kanjeilla kuin kanoillakin on tietty määrä vetoja. Näillä vedoilla on vetojärjestys ja -suunta.

Vaikka väärinkirjoitettujakin merkkejä on mahdollista lukea, on vetomäärät, -järjestys ja -suunta hyvä opetella oikein heti opintojen alusta alkaen, sillä se tukee myöhempää opiskelua. (Toisaalta on myös hyvä muistaa, että olemmehan opetelleet kirjoittamaan aakkosetkin juuri tietyllä tavalla ilman sen kummempia perusteluja.)

Nyrkkisääntö niin kanjeille kuin kanoillekin on, että

- merkki kirjoitetaan kuvitteelliseen neliöön
- merkin kirjoitus alkaa neliön vasemmasta yläkulmasta
- pystysuorat vedot piirretään ylhäältä alas ↓
- vaakasuorat vedot piirretään vasemmalta oikealle →

Alla esimerkki, kuinka kirjoittaa päivää tarkoittava kanji:

Välimerkit

Verrattuna suomen kieleen, **japanin kieli on välimerkkien osalta varsin suopea**. Yleisimmin käytetyt välimerkit ovat piste (。) ja pilkku (、) .

Japanin kielen **piste (。)** ajaa pisteen, puolipisteen, kaksoispisteen ja useimmiten myös kysymysmerkin virkaa. Kunnioittavassa ja vieraskoreassa rekisterissä kysymysmerkin sijaan käytetään kysymyspartikkelia か (/ka/) yhdessä pisteen kanssa.

Japanilainen **kysymysmerkki (?)** näkyy pääosin tuttavallista puhekieltä jäljittelevässä kirjoituksessa, sillä tuttavallisessa rekisterissä em. kysymyspartikkeli jää pois ja lauseen kysyvä elementti ilmaistaan ainoastaan intonaatiolla. Kuten yllä on jo todettu, kunnioittavassa ja vieraskoreassa rekisterissä kysymysmerkin sijaan käytetään kysymyspartikkelia か (/ka/) yhdessä pisteen kanssa.

esim. nani o shimasuka
何を しますか。 (vieraskorea rekisteri)
Mitä teet?

esim. nanisurunno
何するの? (tuttavallinen rekisteri)
Mitä teet?

Pilkku (、) taas laitetaan yleisesti ottaen sellaiseen kohtaan, joka kirjoittajana mielestä helpottaa tekstin lukemista. Japanin kielessä ei käytetä välilyöntejä, vaan eri kirjoitusmerkit, kanjit, hiraganat ja katakanat, ovat riittäviä hahmottamaan sanavälit. Tämän kurssin materiaalissa lukemisen helpottamiseksi on kuitenkin lisätty välilyönnit erottamaan sanat ja partikkelit toisistaan.

esim. ashita nani o shimasuka
明日、何を しますか。
Mitä teet huomenna?

ROMANISAATIOSTA

Japania voi kirjoittaa myös **aakkosin**. Tätä japanilaisen kirjoitusjärjestelmän muuttamista toisen kielen kirjoitusjärjestelmään kutsutaan romanisaatioksi. Tämän kurssin materiaaleissa romanisaatio vastaa varsin tarkasti japaninkielistä kirjoitusta. Erityishuomiota vaativat seuraavat:

Vokaaliyhdistelmät ei ja ou

Vokaaliyhdistelmä ei ääntyy pitkänä ee:nä

esim.   se n se i
                          せんせい   /sensee/   kunnioittava titteli ja jälkiliite mm. opettajalle

Vokaaliyhdistelmä ou ääntyy lähes poikkeuksetta* pitkänä oo:na

esim.   ga k ko u
                          がっこう   /gakkoo/   koulu

*JOS vokaalien o ja u välissä on "kieliopillinen tavuraja", äännetään ne erikseen ja merkitään siten heittomerkillä:

esim.   ka yo u
                          かよう   /kajou/   käydä esim. koulussa, kuntosalilla jne.

tavuraja merkattu, koska vokaalit äännetään erikseen
(kun verbiä lähdetään taivuttamaan, taipuu sanan lopussa oleva u)

mutta   ka yo u bi
                          かようび   /kajoo:bi/   tiistai

tavurajaa ei merkattu, koska vokaaliyhdistelmä äännetään yhtään
(eikä se koskaan taivu kieliopillisesti)

Yksinäinen konsonantti n

Japanin kielessä ainoastaan konsonantti n voi esiintyä yksin (muuten konsonantit esiintyvät lähes aina vokaalien a, i, u, e tai o kanssa). Näissä materiaaleissa n **romanisoidaan poikkeuksetta n:nä** (Joissakin romanisaatiosysteemeissä n muuttuu m:ksi esiintyessään labiaalien b, m ja p kanssa, esim. teMpura).

Jotta romanisaatio ei aiheuta epäselvyyksiä sanojen ääntämisessä, tavuraja merkataan tarvittaessa heittomerkillä:

esim.	g y u u n y u u ぎゅうにゅう	<i>maito</i>	vrt.	k i n y o u b i きんようび	<i>perjantai</i>
	gyuun ^y uu			kin ^y oubi	
esim.	よにん	<i>neljä ihmistä</i>	vrt.	t e n i n てんいん	<i>myyjä</i>
	yon ⁿ in			ten ⁿ in	

Kaksoiskonsonanttien kahdentuminen

Japanin kielessä mahdollisia **konsonanttiyhdistelmiä ovat** ainoastaan **sh, ch, ts** (tämäkin toki riippuu valitusta romanisaatiosta). Näissä materiaaleissa yllä mainituista konsonanttiyhdistelmistä **ensimmäinen kahdentuu sellaisenaan**.

esim.	ざっし	za ^{ss} hi	<i>aikakauslehti</i>
esim.	まっちゃ	mac ^{ch} a	<i>hienoksi jauhettu vihreä tee</i>
esim.	みっつ	mi ^{tt} su	<i>kolme kappaletta</i>

(Joissakin romanisaatiossa esimerkiksi sanan *maccha* konsonanttiyhdistelmän kahdentuminen on kirjoitettu muotoon *matcha*.)